

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

Bakış

No: 136 / Eylül 2020

BAE'NİN SEZAR SURİYE SİVİL KORUMA YASASI'NA BAKIŞI

HAMZA HAŞIL, GÖKHAN ERELİ

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2020

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20 Faks: +90 312 430 39 48

Email : info@dorsam.org.tr

Fotoğraflar: Anadolu Ajansı (AA), Shutterstock

BAE'NİN SEZAR SURİYE SİVİL KORUMA YASASI'NA BAKIŞI

Yazarlar Hakkında

Hamza Haşıl

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Tarih (ana dal) ve Sosyoloji (yan dal) Bölümlerinden 2015 yılında mezun olmuştur. Kuveyt Hükümet Bursu'nu kazanarak gittiği Kuveyt Üniversitesi Filoloji Merkezinde 2015-2016 yılları arasında Arapça eğitimi almıştır. ODTÜ Orta Doğu Araştırmaları Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamlayarak yine aynı üniversitede doktora eğitimine devam etmektedir. Ortadoğu'da devlet inşası ve Doğu Afrika-Kızıldeniz jeopolitiği üzerine araştırmalar yapan Haşıl, 2011 Ayaklanmaları sonrası Suriye İç Savaşı ile yakından ilgilenmektedir. Haziran 2018'den itibaren ORSAM Levant Çalışmaları Koordinatörlüğü'nde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır. Haşıl, Türkiye'de ulusal televizyon kanallarında yorumcu olarak yer almaktadır. İleri düzeyde İngilizce, orta düzeyde Arapça ve başlangıç düzeyinde Farsça ve Fransızca bilmektedir.

Gökhan Erel

Gökhan Erel 1992 yılı Ankara doğumludur. 2014-2015 yılında Kırıkkale Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü birincilik ile bitirmiştir. Ardından 2015 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans Programı'na başlamıştır. "Amerikan İstisnacılığının Birleşik Devletler Dış Politikası Üzerine Etkisi" başlıklı teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Hâlen Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora çalışmalarına devam etmektedir. Aynı zamanda Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) bünyesinde, Körfez Çalışmaları Koordinatörlüğü'nde araştırma asistanı olarak görev yapmaktadır. Genel ilgi alanı Körfez bölgesi ve Amerikan dış politikası olmakla beraber, özel ilgi alanı Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar dış politikasıdır. İleri düzeyde İngilizce, başlangıç düzeyinde Arapça bilmektedir.

Eylül 2020

İçindekiler

Giriş	3
BAE'nin Şam Yönetimi ile İlişkileri Normalleştirme Girişimleri	3
BAE Sezar Yasası Yaptırımlarına Maruz Kalır mı?	6
BAE Sezar Yasası'nı Nasıl Değerlendiriyor?	7
<i>a. BAE Politika Çevrelerine Göre Yasa'nın Kazananları</i>	8
<i>b. BAE Politika Çevrelerine Göre Yasa'nın Kaybedenleri</i>	8
Sonuç	9
Dipnotlar	11

BAE'nin Şam yönetimi ile ilişkileri normalleştirmek adına attığı diplomatik ve ekonomik adımlar ABD yaptırımlarının BAE'yi olumsuz yönde etkilemesine neden olmuştur. Sezar Yasası'nın ilk dalgasında BAE'ye yönelik doğrudan bir yaptırım görülmemiş olsa da gelecekteki yeni yaptırımlarda BAE'nin hedef alınabileceğini söylemek mümkündür.

Giriş

ABD Kongresi'nde Aralık 2019'da kabul edilen ve 17 Haziran 2020'de yürürlüğe giren Sezar Suriye Sivil Koruma Yasası (Sezar Yasası), Esad rejimine iç savaş boyunca uygulanan yaptırımlardan farklı olarak rejim destekçisi kişi, kuruluş ve ülkeleri de hedef almaktadır.¹ Yasanın bu yönü, rejimle iş birliği yapan Rusya ve İran başta olmak üzere rejim ile ikili ilişkileri normalleştirme çabası içinde olan birçok ülkeyi etkileyebilecek potansiyeldedir. Sezar Yasası, aynı zamanda İran'ın Hizbullah gibi bölgedeki vekillerini ve ortaklarını hedef alarak Donald Trump'ın İran'a yönelik maksimum baskı politikasına hizmet etmektedir. Sezar Yasası kapsamında, "Suriye rejimi ve müttefikleri tarafından kontrol edilen topraklarda yeniden yapılanma ile ilgili sözleşmeler yapılması" kişi ve kurumların yaptırımlara uğramasına sebebiyet verecektir. Bu noktada, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) yasadan olumsuz şekilde etkilenmesi muhtemel ülkelerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. ABD yaptırımları, BAE'nin Şam yönetimi ile ilişkileri normalleştirmek adına attığı diplomatik ve ekonomik adımları sınırlandırıcı yönde etki-

lemiştir. Sezar Yasası'nın ilk dalgasında BAE'ye yönelik doğrudan bir yaptırım öngörülmemiş olsa da gelecekteki yeni yaptırımlarda BAE'nin hedef alınabileceğini söylemek mümkündür.

BAE'nin Şam Yönetimi ile İlişkileri Normalleştirme Girişimleri

Rusya ve İran'ın, askerî ve finansal desteği ile Suriye İç Savaşı'nda önemli bir avantaj elde eden Şam yönetimi, Arap dünyası başta olmak üzere uluslararası toplumla yeniden ilişki kurarak normalleşme yolunda adımlar atma çabası içindedir. ABD'nin "Esadsız Suriye" söyleminden vazgeçmesini fırsat bilen BAE de Şam yönetimi ile yakın ilişkiler kurmaya başlamıştır. BAE-Suriye normalleşmesinin ilk adımları BAE Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Gargaş'ın 2015 yılında Rusya'nın Suriye'deki hamlelerini övmesi ile atılmıştır. Enver Gargaş 2018 yılında Suriye İç Savaşı'nı "*Esad rejimi ile İslami aşırıcılık arasında bir mücadele*" olarak tanımlamış ve ardından Suriye'nin Arap Ligi'nden çıkarılmasını eleştirmiştir.² BAE'nin Şam yönetimi ile ilişkileri normalleştirmeye yönelik ilk büyük adımı Şubat 2012'de kapattığı Şam Büyükelçiliğini Aralık 2018'de açması olmuştur.³ BAE bu hamle ile, tamamen İran etkisine girmesinden çekindiği Esad rejimini "Arap" kartını kullanarak İran'dan uzaklaştırma stratejisini hayata geçirmiştir. BAE'nin Suriye yaklaşımı "İran karşıtlığı" ile sınırlı kalmayarak ilerleyen süreçte YPG/PKK ve Suriye rejimine destek üzerinden "Türkiye karşıtlığına" dönüşmeye başlamıştır. Buna karşın ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi James Jeffrey, ülkelerin Şam Büyükelçiliklerini tekrar açmalarına kesinlikle karşı olduklarını ve BAE'nin bunu bildiğini belirtmiştir.⁴

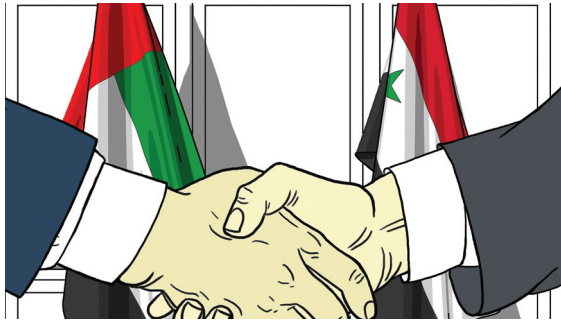
Suriye'deki büyükelçiliğini yeniden açan Abu Dabi yönetimi, bu gelişmenin hemen ardından Ocak 2019'da Suriye'nin önde gelen iş adamlarından Muhammed Hamşo'nun liderliğindeki

BAE, Şam Büyükelçiliğini açmanın yanında Suriye rejimiyle görüşmeler kapsamında ülkeye ticaret heyetleri göndermiş ve BAE'nin ilişkileri normalleştirme girişimleri ekonomik yardımlarla devam etmiştir.

Suriyeli bir delegasyonu kabul etmiştir. Suriye heyetinde Vesim Kattan, Faris Şehabi, Samir Debs gibi rejime yakın iş adamları da yer almıştır. Yapılan görüşmede ticaret, altyapı, tarım, turizm, lojistik ve yenilenebilir enerji alanlarındaki potansiyel iş birlikleri görüşülmüştür. Konuyla ilgili açıklama yapan BAE Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Gargaş, “Suriye’de politik süreç başlamadan BAE’nin gerçek anlamda yatırım yapmaya başlamasının mümkün olmadığını” ifade etmiştir.⁵ Sonraki süreçte, BAE’nin Suriye Maslahatgüzarı Abdülhakim Naimi Aralık 2019’da Beşar Esad’ın “bilge liderliğini” överken, BAE-Suriye ilişkilerini de “sağlam, belirgin ve güçlü” olarak nitelenmiştir. Buna karşılık Suriye Dışişleri Bakanı Yardımcısı Faysal Mikdat, “BAE’nin Suriye’nin terörizme karşı savaşında yanında bulunduğunu” belirtmiştir. BAE, Şam Büyükelçiliğini açmanın yanında, Suriye rejimiyle görüşmeler kapsamında ülkeye ticaret heyetleri göndermiş ve BAE’nin ilişkileri normalleştirme gi-

rişimleri ekonomik yardımlarla devam etmiştir. 28 Ağustos – 6 Eylül 2019 arasında düzenlenen 61. Şam Uluslararası Fuarı’na davet edilen BAE, ABD’nin uyarılarına rağmen 26 şirket ve 42 iş adamıyla fuara güçlü bir katılım gerçekleştirmiştir.⁶ İş adamlarının çoğunluğu BAE Ticaret Odası Federasyonu temsilcilerinden oluşurken Arabtec Holding gibi inşaat firmalarının varlığı da dikkat çekmiştir. BAE’li yatırımcılar özellikle tarım, inşaat, turizm, gıda ürünleri, maden, elektrik enerjisi, yenilenebilir enerji, pamuk, tekstil sektörlerine ilgi göstermiştir. Zira bu alanlar BAE özel sektörü için fırsat niteliğindedir. Fuar sırasında bazı BAE’li yatırımcılar, ekilebilir tarım arazilerine yatırım yapma ve ürünlerini ihraç etme niyetlerini açıklamıştır. Şam Uluslararası Fuarı’na katılan BAE’li katılımcıların çoğu gıda sektöründe faaliyet gösteren firmalar olmuştur. BAE’li şirketlerin Fuar’a katılımı, BAE’nin Suriye’deki yeniden yapılanmada rol alma isteğinin somut bir göstergesi olarak okunabilir.

BAE’yi oluşturan 7 emirlikten 6’sı (Abu Dabi, Füceyre, Res’ül-Hayme, Acman, Şarika ve Ummül-Kayveyn emirlikleri) özel şirketler aracılığıyla 61. Şam Uluslararası Fuarı’nda temsil edilmiştir. BAE’li şirketlerin fuara katılımının kesinleşmesi üzerine fuardan bir gün önce, 27 Ağustos 2019’da ABD’nin Şam Büyükelçiliğinden yapılan açıklamada Esad veya ortaklarıyla iş yapan herkesin ABD yaptırımlarına maruz kalabileceği uyarısı yapılmıştır. Bu uyarının hedefindeki ülkeler, Esad rejimi ile iç savaş başlangıcından itibaren iş birliği yapan aktörlerden ziyade BAE, Malezya ve İspanya gibi ülkelere katılan şirketlerdir. Nitekim ABD’nin Suriye Özel Temsilcisi James Jeffrey, 18 Haziran 2020’de Sezar Suriye Sivil Koruma Yasası kapsamında yaptığı açıklamada BAE’nin Esad ile diplomatik ve ekonomik yakınlaşmasına dikkat çekerek yaptırımlara maruz kalabileceğinin altını çizmiştir.

BAE, tamamen İran etkisine girmesinden çekindiği Esad rejimini “Arap” kartını kullanarak İran’dan uzaklaştırma stratejisini hayata geçirmiştir. BAE’nin bu adımı İran karşıtlığı ile sınırlı kalmayarak ilerleyen süreçte YPG’ye ve rejime destek üzerinden Türkiye karşıtlığına dönüşmeye başlamıştır.

BAE ile Şam yönetimi arasında gelişen diplomatik ve ticari ilişkileri taçlandıran gelişme 27 Mart 2020’de yaşanmıştır. Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid en-Nahyan, Beşar Esad ile telefon görüşmesi gerçekleştirmiş ve hem en-Nahyan kişisel sosyal medya hesabından hem de Suriye resmî haber ajansı SANA görüşmeye ilişkin açıklamalar yapmıştır.⁷ En-Nahyan, Covid-19 pandemisi dolayısıyla bu görüşmenin yapıldığını ifade etmiş ve BAE’nin her koşulda Şam yönetimine destek olmak için hazır bulunduğunu belirtmiştir.

En-Nahyan ve Esad görüşmesinden bir süre sonra 8 Nisan 2020’de Londra merkezli haber sitesi *Middle East Eye*’ın özel haberinde bu görüşmesinin iç yüzünün farklı olduğu ve Covid-19 pandemisi gerekçesinin tamamen kamuoyunun dikkatini farklı bir yöne çekmek için ileri sürüldüğü iddia edilmiştir. Haberde, BAE’nin Esad ile başlattığı yakınlaşma sürecinin arkasında bölgede Türkiye ile sürdürdüğü rekabetin etkili olduğu ifade edilmiştir. Bu iddiaya göre, Libya’da Ulusal Mutabakat Hükûmeti’nin Türkiye’nin sağladığı askerî ve teknolojik destek ile BAE’nin desteklediği Halife Hafter güçleri karşısında ilerleme sağlaması BAE’yi farklı arayışlara itmiştir. BAE’nin Türkiye’yi Suriye’de yıpratarak ve buradaki savaşı Türkiye için maliyetli hâle getirerek

Libya’da avantaj elde etme yoluna gittiği iddia edilmiştir. 5 Mart 2020’de Türkiye ve Rusya arasında imzalanan Moskova Mutabakatı’ndan birkaç gün önce Muhammed bin Zayid en-Nahyan’ın kardeşi Tahnun bin Zayid’in yardımcısı ve ulusal güvenlik danışmanı olan Ali eş-Şemsi Esad ile görüşmek üzere Şam’a gitmiştir. Şam’da yapılan görüşmede henüz imzalanmamış olan Moskova Mutabakatı’nın engellenmesi ve İdlib’e yönelik yeni bir saldırının başlatılması istendiği iddia edilmiştir. Bunun karşılığında ise Esad’a 3 milyar dolarlık bir teklif sunulduğu ve bunun 250 milyon dolarlık ilk bölümünün ödendiği iddiası açık kaynaklara yansımıştır.⁸ Moskova Mutabakatı imzalandıktan sonra da Esad’ın İdlib’e yönelik saldırılarını yeniden başlatması noktasında ısrarcı olan en-Nahyan’ın planlarından haberdar olan Kremlin, 23 Mart 2020’de Savunma Bakanı Sergey Şoygu’yu Esad ile görüşmek üzere Şam’a göndermiştir.⁹ Esad’ın İdlib’de operasyon başlatmaması konusunda Rusya tarafından uyarılmasına rağmen en-Nahyan ısrarından vazgeçmemiş ve Şoygu’nun ziyaretinden bir süre sonra 27 Mart 2020’de Esad’ı arayarak teklifini yinelemiştir.

En-Nahyan ile Esad arasında 27 Mart 2020’de gerçekleşen görüşmenin dikkat çeken diğer detayı ise BAE’nin bu girişiminden ABD’nin haberdar olmamasını istemesidir. Zira Esad’a aktarılan paranın ABD tarafından öğrenilmesi BAE’nin ABD yaptırımlarına maruz kalmasına neden olabilir. Yapılan ikili görüşmeyi uluslararası kamuoyu ile paylaşan en-Nahyan, Moskova Mutabakatı’ndan önce aktarılan 250 milyon doları ve Esad’ın operasyon başlatması durumunda yapılacak ödemeyi, Covid-19 üzerinden meşrulaştırmaya çalışmıştır. BAE, Esad rejimine yönelik yürürlükteki ABD yaptırımlarından çekinmemektedir. Buna karşın, Haziran 2020’de yürürlüğe giren Sezar Suriye Sivil Koruma Yasası ile uygulanmaya başlayacak yeni yaptırımlar BAE için endişe kaynağıdır. Bu nedenle Esad’a sağlanan

finansal yardım gizlenmek istenmiş olabilir. James Jeffrey'nin 18 Haziran 2020'deki açıklamaları bu yöndeki çıkarımı kuvvetlendirmektedir.

BAE'nin Şam yönetimi ile ilişkileri sadece diplomatik ve ekonomik girişimlerden ibaret değildir. Bunlara ek olarak, BAE'nin Suriye rejimine askerî destek sağladığı yönünde bilgiler mevcuttur.

BAE'nin Şam yönetimi ile ilişkileri sadece diplomatik ve ekonomik girişimlerden ibaret değildir. Bunlara ek olarak, BAE'nin Suriye rejimine askerî destek sağladığı yönünde bilgiler mevcuttur. Bazı BAE'li şirketler Suriye rejimi kara ve hava kuvvetlerinin ihtiyacı olan yakıt ihtiyacını tedarik etmiştir. Dubai merkezli “Yona Star” şirketi Şam'daki ofisi üzerinden kendisini lojistik firması gibi göstererek Suriye Hava Kuvvetlerinin, Suriye Hava İstihbarat Servisinin, Suriye Ordusu İkmal Dairesinin ve rejimin biyolojik ve kimyasal silah geliştirme birimi olan Bilimsel Araştırma ve Çalışma Merkezinin nakliye şirketi gibi çalışmış ve bu kurumlara hassas askerî ekipmanlar tedarik etmiştir. Şirket, bu faaliyetleri Şam yönetimine uygulanan silah ambargosunu ihlal ettiği için, ABD tarafından Temmuz 2016'da kara listeye alınmıştır. Ayrıca, Fransa merkezli Orient XXI haber sitesinin araştırmasına göre, BAE'nin Suriye rejimi istihbarat subaylarına 2-12 ay arasında süren bir eğitim verdiği ve buna ek olarak 31 asker ile 8 sivil iletişim mühendisine eğitim verdiği iddia edilmektedir.¹⁰ Dolayısıyla Abu Dabi ile Şam arasındaki normalleşme sürecinin askerî iş birliğini de kapsadığı söylenebilir.

BAE'nin Suriye rejimine olan desteği üç farklı şekilde açıklanabilir. İlk neden, BAE'nin

Esad rejiminin devrilmesi durumunda bölgede İslamcılarının gücünü artıracak yönünde yaptığı okumadır. Ocak 2019'da Rusya Güvenlik Konseyi Sekreteri Nikolay Patruşev, BAE yetkilileri ile görüşme gerçekleştirerek Suriye'deki İslamcı aşırııcılara karşı terörizm operasyonlarında ortak görüşte olduklarını belirtmişlerdir. BAE'nin ikinci nedeni, Suriye'ye verilen desteğin Suriye'yi tamamen İran'a yönelmekten kurtaracağı fikridir. Üçüncü neden ise BAE ve rejimin, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde artan askerî angajmanlarından duyduğu rahatsızlık ve BAE'nin bölge genelinde Türkiye ile sürdürdüğü rekabettir. Buna karşın, Muhammed bin Zayid'in danışmanlarından olduğu tahmin edilen BAE'li ünlü siyaset bilimci Abdülhalik Abdullah, BAE'nin Esad rejimi ile yakınlaşmasını doğru bulmadığını ifade etmiştir. Buradan hareketle, BAE içinde Esad rejimi ile yakınlaşma konusunda farklı düşüncelerin olduğu da anlaşılmaktadır.

BAE Sezar Yasası Yaptırımlarına Maruz Kalır mı?

BAE'nin Şam yönetimi ile ilişkileri normalleştirmeye yönelik attığı adımlar ABD'nin bölgesel politikaları ile uyumlu değildir ve BAE bu konuda ABD tarafından uyarı almıştır. BAE'nin bu uyarılara rağmen kendi gündemini takip etme konusunda ısrarcı olması Jeffrey'nin de yaptığı açıklamadan anlaşılacağı üzere ABD tarafından hoş karşılanmamaktadır. BAE'nin bölgedeki uygulamaları dikkate alındığında Sezar Yasası yaptırımlarından etkilenmesinin muhtemel olduğu fakat 17 Haziran'da yürürlüğe giren Sezar Yasası'nın ilk dalga yaptırım listesinde BAE'li şirket veya iş adamlarının doğrudan hedef alınmadığı görülmüştür. Kısa vadede BAE'nin yaptırımlara maruz kalmayacağı fakat orta ve uzun vadede Sezar Yasası'ndan etkileneceği söylenebilir. Sezar Yasası ile birlikte BAE Suriye ile ilişkileri normalleştirme yönünde attığı adımları bir süre yavaşlatabilir. Ayrıca Suriye'de yatırım yapmaya

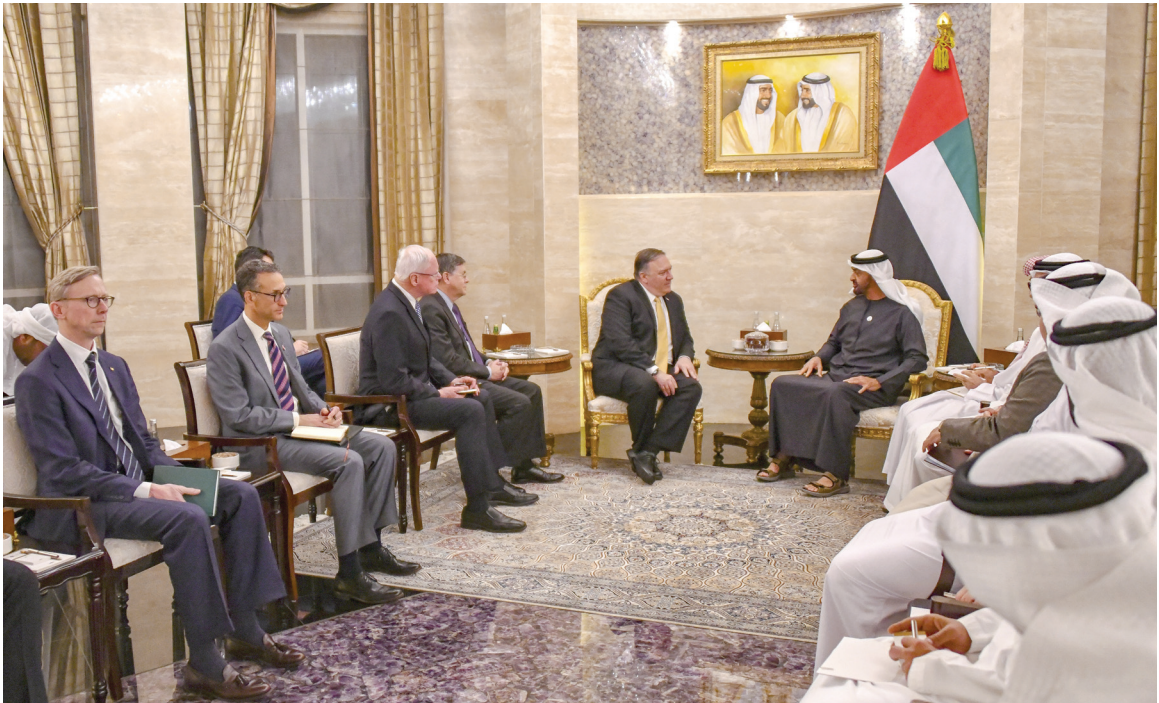
hazırlanan BAE'li iş adamlarının da Sezar Yasası dolayısıyla geri adım atmaları muhtemeldir.

Şimdiye kadar geniş çaplı olmasa da Suriye'ye yatırım yapan bazı BAE şirketleri yaptırımlara maruz kalmıştır. Eylül 2018'de BAE şirketleri "International Pipeline Construction FZE74" ve "Sonex Investment Ltd", Esad rejimine silah sağladıkları gerekçesi ile ABD'nin yaptırım listesine alınmıştır. Ayrıca, Temmuz 2019'da BAE Kültür Bakanlığı, Halep eski pazarının tamir edilmesi için ayırdığı 25 milyon dolarlık fonu doğrudan ABD yaptırımlarına maruz kalma endişesi ile geri çekmiştir.¹¹ BAE'nin önümüzdeki dönemde Suriye'ye ne kadarlık bir yatırım planladığına ilişkin net bir veri söz konusu değildir. Ancak geçmişte Körfez'in Suriye'deki yatırım miktarı üzerinden bir çıkarım yapılabilir. Körfez'in Suriye'deki yatırımları büyük oranda turizm ve lüks inşaat alanlarına dönük olmuştur. Suriye, 2000-2007 arası dönemde Körfez ülkelerinden toplamda 20 milyar dolara yakın bir yatırım çekmiştir.¹² BAE'nin 2011 öncesi Suriye'ye ya-

tırımlarına bakıldığında gayrimenkul, turizm kompleksleri ve finans sektörünün öne çıktığı görülmektedir. 2013'te kurulan Suriye Gelişim ve Yatırım Şirketinin Başkanlığını Abu Dabi'de iktidarı elinde bulunduran aileye yakın iş adamlarından olan Abdulcelil el-Beluki yürütmektedir. Şirket, Suriye'nin en zengin iş adamı Rami Mahluf'un ortaklığı ile Şam'da yapılacak "Marota City"nin inşası için proje hazırlıklarını sürdürmektedir.

BAE Sezar Yasası'nı Nasıl Değerlendiriyor?

BAE'nin siyasi yapısı düşünüldüğünde, ülkedeki araştırma merkezlerinin yansıttığı düşünceler, karar alıcıların fikirleri ile paralellikler taşımaktadır. Bu sebepten ötürü BAE'nin Sezar Yasası'na ilişkin politikasının detayları, ülkede yayınlanan raporlar ve araştırma merkezleri toplantılarında dile getirilen görüşlere dayandırılmaktadır. Bu bakımdan BAE'de araştırma merkezleri çevrelerinde yayınlanan görüşlere göre, Sezar Yasası'nın sonuçları uzun dönemde Suriye

ekonomisinin çöküşü ve rejimin etki kapasitesinin zarar görmesi olacaktır.¹³ Bunun yanında Yasa'nın sahadaki aktörler üzerindeki sonuçlarına bakıldığında, BAE politika çevrelerinde Yasa kapsamındaki yaptırımlar hasebiyle kazanan ve kaybedenlerin olacağını düşünmektedir.¹⁴ Yine bu görüşlere göre, Esad rejimi ekonomik ve diplomatik baskı altına alınacak ve buna bağlı olarak kazananlar tarafında ABD, Türkiye, YPG ve Suriyeli muhalifler yer alacaktır. Bunun yanında BAE liderliğinin, Rusya, Çin, İran ve Hizbullah gibi aktörlerin, Yasa'nın yürürlüğe girmesiyle beraber olumsuz sonuçlarla yüzleşmek durumunda kalma olasılıklarını değerlendirdiği söylenebilir.

a. BAE Politika Çevrelerine Göre Yasa'nın Kazananları

ABD: BAE'ye göre kazananlar listesinin başında ABD gelmektedir. Esad rejimine karşı bir yıpratma savaşı içinde olan ABD, Sezar Yasası yoluyla silah gücünü kullanmadan Esad rejimine zarar verecek ve böylece Suriye İç Savaşı'nın siyasi çözümünde ABD'nin eli güçlenecektir.

Türkiye: Yine BAE politika çevrelerine göre Sezar Yasası, Suriye'nin kuzeyi ve İdlib'deki Esad rejimi ve Rusya etkisini sınırlandıracaktır. BAE, bunun yanı sıra artan ekonomik baskıların Esad rejimini siyasi çözüme daha açık hâle getireceğini ve Şam'ın muhaliflere karşı siyasi tavizler vermek durumunda kalacağını düşünmektedir. BAE bu nedenlere bağlı olarak Türkiye'nin Sezar Yasası'nın yaratacağı sonuçlardan kârli çıkacağını hesaplamaktadır.

YPG: Fırat'ın doğusunda kalan bölgeler Sezar Yasası yaptırımlarının kapsamı dışında tutulmuştur. Dolayısıyla tarım ürünleri, su ve doğal kaynaklar açısından zengin olan Fırat'ın doğusundaki alanlar Sezar Yasası'nın olumsuz sonuçlarından etkilenmeyecektir. Buna karşın Esad rejiminin üzerindeki ekonomik baskı artacaktır. Dolayısıyla

BAE, Şam ile YPG arasındaki müzakerelerde YPG'nin elinin güçleneceğini, ABD'nin siyasi çözüm aşamasında bu bölgeye siyasi statü kazandırılması konusunda eline yeni bir koz geçeceğini düşünmektedir.

Rejim Muhalifleri: BAE politika çevrelerinde, rejim muhaliflerinin Sezar Yasası'nın Esad rejiminin sonunu getireceğini düşünmediklerini fakat rejimin ekonomik etki kapasitesi yanında güvenlik ve askerî yapılanmasının da zarar görebileceği, bu sebepten muhaliflerin olası bir siyasi çözüm aşamasında Esad rejimine karşı daha güçlü pozisyonunda olacağı düşünülmektedir.

Rusya ile olan ortaklığını devam ettirme arayışında olan BAE, İran ve Türkiye'nin gerek bölgede gerekse Suriye'de aktif politika takip etmesinden duyduğu rahatsızlıktan ötürü Esad rejimi ile normalleşme çabalarına devam edecektir.

b. BAE Politika Çevrelerine Göre Yasa'nın Kaybedenleri

Rusya: Sezar Yasası, Suriye'de elde edilen askerî zaferin meyvelerini toplayacak olan Rus şirketlerine büyük bir darbe vuracaktır. Yasa kapsamındaki yaptırımlar Rusya'nın Suriye'nin yeniden inşa sürecindeki rolünü baltalayacaktır. BAE politika çevrelerine göre yaptırımlar Rusya'nın ABD karşısındaki çaresizliğini de göstermektedir. Rusya'nın Esad rejimini tamamen çökmekten kurtarmak konusunda ısrarcı olması durumunda, Rusya'nın da finansal açıdan tükeneceği değerlendirilmesi yapılmaktadır.

İran ve Hizbullah: İran ve Hizbullah, Lübnan ekonomisinin çökmesi pahasına Esad rejiminin

finansal anlamda ayakta kalmasını sağlamıştır. Bunun yanında, her iki aktör Suriye’de ekonomik yatırımlar da gerçekleştirmiştir. BAE, İran ve Hizbullah’ın yaptığı ve devam eden yatırımlar sebebiyle Sezar Yasası’ndan zarar görmesini beklemektedir.

Çin: Suriye, Çin’in “Bir Kuşak Bir Yol” girişiminin doğrudan parçası olmasa da önemli bir konumdadır. Bu nedenle BAE, Çin’in de Sezar Yasası’ndan olumsuz etkilenecek aktörlerden olduğu değerlendirilmesi yapmaktadır. Çin ayrıca Suriye’nin yeniden inşası sürecinde yer almak istemektedir. Bu nedenle Çinli şirketler Sezar Yasası’ndan olumsuz etkilenebilecektir. Çinli şirketler büyük oranda ABD’yi karşılırlarına almayı istemeyecek ve Venezuela örneğinde olduğu gibi ABD yaptırımlarına maruz kalmamak için Suriye’den çekilecektir.

Sonuç

BAE’nin Sezar Yasası’na ilişkin politikalarının birçok faktör tarafından belirlendiği söylenebilir.

BAE, Rusya’nın Esad rejimi lehine Suriye’ye müdahalesinden sonra rejime söylemsel destek vermeye başlamış ve bu destek 2018 yılından sonra somut çıktılara dönüşmüştür. 2018 yılında Esad rejimi ile diplomatik ilişkilerini normalleştirme kapsamında Şam Büyükelçiliğini yeniden açan BAE, Esad rejimi ile siyaset, güvenlik ve finans alanlarında iş birliğine girmiştir. Buradan hareketle BAE ve Esad rejiminin içinde bulunduğu sıkı iş birliği göz önüne alındığında aşağıdaki çıkarımlar yapılabilir.

1. Sezar Yasası tam anlamıyla uygulanırsa Suriye’de yatırım yapan BAE şirketleri teorik olarak ABD yaptırımlarına maruz kalacaktır. Buna karşın Sezar Yasası’nın, BAE’nin Suriye’nin yeniden inşa sürecine katılma ve ülkeye yatırım yapma çabasına kesin bir engel teşkil edeceğini düşünmek doğru değildir. BAE’nin Washington DC’de güçlü bir lobisi olduğu ve özellikle Trump yönetimi üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. BAE bu etki kapasitesi sayesinde, Trump yönetimini Sezar Yasası’nın Suriye’de İran’ı daha

fazla öne çıkaracağı konusunda ikna edebilir.¹⁵ BAE, Suriye'de ABD ile uyumlu hareket edecek, İran'ı dengeleyecek BAE'nin ekonomik çabalarının görmezden gelinmesini sağlayabilir. ABD'deki başkanlık seçiminin sonucu da BAE'nin Suriye'deki yatırım planları konusunda etkili bir faktör olacaktır. Trump'un yeniden seçilmesi durumunda ABD, BAE'yi bölgede önemli bir müttefik olarak görmeye devam edecektir. Bu durumda Trump yönetimi BAE'li şirketlerin Suriye'deki eylemlerinin birçoğunu görmezden gelmeyi seçebilir. Buna karşılık seçimi Biden'ın kazanması durumunda ABD'nin BAE'ye karşı Trump yönetimi kadar müsamahalı davranması beklenmemektedir. Dolayısıyla olası bir Biden iktidarında BAE'nin Suriye'de yaptırımları delmeye çalışmak konusunda daha temkinli davranacağı düşünülmektedir.¹⁶

2. Rusya ile olan ortaklığını devam ettirme arayışında olan BAE, İran ve Türkiye'nin gerek bölgede gerekse Suriye'de aktif politika takip etmesinden rahatsız olmasından ötürü Esad rejimi ile normalleşme çabalarına devam edecektir. Fakat ABD yaptırımları söz konusu olduğunda BAE'nin Rusya'nın hamlesini beklemesi ve buna yönelik bir hamlede bulunması kuvvetle muhtemeldir. BAE, Rusya'nın tavrına bağlı olarak Esad rejimine yakın kalmaya devam edebilir. Fakat bunun yanında BAE, her ne kadar Rusya ile bölgesel bir alternatif ortaklık kurmuş olsa da hâlen güvenlik şemsiyesinde altında yer aldığı ABD'yi net olarak karşısına alamayacaktır. Dolayısıyla Sezar Yasası kapsamında BAE, ABD ve Rusya arasında denge bulmaya çalışacaktır.

3. ABD-BAE ilişkileri yakın olsa da arada bazı sorun alanları söz konusudur. BAE'nin Su-

riye'de Esad rejimine destek vermesi, Libya'da BM kararlarının ve uluslararası silah ambargolarının delinmesi, Yemen'de ABD'nin IŞİD ve Arap Yarımadası El Kaidesi (AYEK) ile terörle mücadele çabalarına ket vurulması, BAE'yi ABD gözünde sorgulanabilir duruma getirmektedir. Sezar Yasası yaptırımları BAE politika yapıcılarını ve kurumlarını da hedef aldığı takdirde, ABD-BAE ikili ilişkilerinin zarar görmesi muhtemeldir. BAE bu soruna, ABD ile tamamen karşı karşıya gelmeden bir çözüm arayacaktır. Çünkü BAE'nin bölgesel askerî ve siyasi angajmanlarında Mısır, Yemen ve Libya'dan sonra Suriye'de de gerek İran tehdidini karşılama gerekse Türkiye'ye alan bırakmama politikalarının etkili olduğu söylenebilir. BAE, ABD ile ters düşecek olursa söz konusu angajmanlarında zemin kaybedebilir.

4. BAE içinde Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid'in askerî maceracılığı konusunda Dubai, Şarika ve Res'ül Hayme gibi görece daha küçük emirliklerden tepki aldığı bilinmektedir.¹⁷ Aynı emirlikler BAE'nin Esad rejimi ile ilişkileri normalleştirilmesi ve dolayısıyla İran'ın tamamen karşısında yer alması konularında da farklı görüşler bildirebilmektedirler. Bu şartlar göz önüne alındığında, olası bir ABD-BAE gerginliği gerek Abu Dabi'nin gerekse Muhammed bin Zayid'in BAE içindeki gücünü, dolayısıyla Abu Dabi'nin dış politika önceliklerini sınırlandırabilecektir. Emirlikler içindeki lokomotif rolünü kaybetmiş bir Abu Dabi'nin de Esad rejimi açısından kayıp olabileceği bir gerçektir. Bu sebepten, BAE'nin Sezar Yasası kapsamında ABD ile ilişkilerinde gözetmesi gereken en önemli noktalardan biri emirlikler içindeki dengeler olacaktır.

Dipnotlar

- ¹ U.S. Department of State, “Caesar Syria Civilian Protection Act” Office of the Spokesperson, 17 Haziran 2020.
- ² “Syrian Crisis Can Not Be Resolved Via Military Solutions- UAE Foreign Minister”, *Sputnik News*, 10 Nisan 2018.
- ³ “UAE reopens Syria embassy in boost for Assad”, *Reuters*, 27 Aralık 2018.
- ⁴ “US singles out UAE over Assad rapprochement, warns of sanctions”, *TRT World*, 19 Haziran 2020
- ⁵ “U.S. Pressing Gulf States to Keep Syria Isolated: Sources”, *Reuters*, 18 Şubat 2019.
- ⁶ “UAE firms scout trade at Syria fair, defying U.S. pressure”, *Reuters*, 31 Ağustos 2019.
- ⁷ “Phone call between President al-Assad and Mohammed bin Zayed Al Nahyan, Crown Prince of Abu Dhabi”, *SANA*, 27 Mart 2020.
- ⁸ David Hearst, “Exclusive: Mohammed bin Zayed pushed Assad to break Idlib ceasefire”, *Middle East Eye*, 8 Nisan 2020.
- ⁹ Embassy of the Russian Federation to the Syria Arab Republic, “Russian Minister of Defence Mr. Sergei Shoigu visits Damascus”, 23 Mart 2020.
- ¹⁰ Khaled Sid Mohand, “Comment Abou Dhabi Donne un Coup de Main à Damas”, *Orient XXI*, 23 Haziran 2020.
- ¹¹ Joseph Daher, “Syria, the gulf, and Reconstruction – What Possible Future?”, *Journal of Middle Eastern Politics and Policy: Harvard Kennedy School*, 25 Haziran 2020.
- ¹² Joseph Daher, “Syria, the Gulf, and Reconstruction – What Possible Future?”, *Journal of Middle Eastern Politics and Policy*, 25 Nisan 2020.
- ¹³ “Caesar Act and its Possible Repercussions for Syria”, *Emirates Policy Center*, 17 Ağustos 2020.
- ¹⁴ “The Caesar Act: Nature, Goals, and Potential Consequences”, *Emirates Policy Center*, 23 Haziran 2020.
- ¹⁵ Samuel Ramani, “Foreign policy and commercial interests drive closer UAE-Syria ties”, *Middle East Institute*, 21 Ocak 2020.
- ¹⁶ Giorgio Cafiero, “The Caesar Act and the United Arab Emirates”, *TRT World News/Opinion*, 29 Haziran 2020
- ¹⁷ Idiris Okuduci, “BAE Libya ve Yemen'deki başarısız planları nedeniyle ne kadar para kaybetti?”, *Anadolu Ajansı*, 6 Haziran 2020.

Notlar

ORTADOĞU ETÜTLERİ

MIDDLE EASTERN STUDIES

Hakemli Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

ORSAM Yayınları

ORSAM, süreli yayınları kapsamında Ortadoğu Analiz ve Ortadoğu Etütleri dergilerini yayınlamaktadır. İki aylık periyotlarla Türkçe olarak yayınlanan Ortadoğu Analiz, Ortadoğu'daki güncel gelişmelere dair uzman görüşlerine yer vermektedir. Ortadoğu Etütleri, ORSAM'ın altı ayda bir yayınlanan uluslararası ilişkiler dergisidir. İngilizce ve Türkçe yayınlanan, hakemli ve akademik bir dergi olan Ortadoğu Etütleri, konularının uzmanı akademisyenlerin katkılarıyla oluşturulmaktadır. Alanında saygın, yerli ve yabancı akademisyenlerin makalelerinin yayımlandığı Ortadoğu Etütleri dergisi dünyanın başlıca sosyal bilimler indekslerinden Applied Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, International Bibliography of Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA) tarafından taranmaktadır.

Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

+90 (850) 888 15 20
+90 (312) 430 39 48

info@orsam.org.tr
www.orsam.org.tr

orsamorgtr